

ב"ה כסלו תשע"ט

ספר שמואל א'

"ותחזינה עיננו בשוברך לציון ברחמים" אנו מתפללים בכל יום, ומביעים בכך את הגעגוע אל השכינה ששרתה בתקופת התנ"ך, ולכל הנילוה אליה.

פרק א':

- כיצד מתמודדת חנה עם עקרותה במהלך הפרק? שים לב לנקודת המפנה בפרק.
- מהו יחסו של כל אחד מן הסובבים את חנה אל עקרותה? מהו יחס הקב"ה אל עקרותה? כיצד היא מגיבה אל הסובבים אותה? כיצד היא מגיבה אל הקב"ה?
- כיצד יש להבין את היחס לעקרותה? התייחס להקשר ההיסטורי - סוף תקופת השופטים.
- ובמדרש: אל הנער הזה התפללתי - אמר רבי אלעזר: שמואל מורה הלכה לפני רבו היה, שנאמר: וישחטו את הפר ויביאו את הנער אל עלי, משום דוישחטו את הפר הביאו הנער אל עלי? אלא, אמר להן עלי: קראו כהן, ליתי ולשחט. חזנהו שמואל דהוו מהדרי בתר כהן למישחט, אמר להו: למה לכו לאהדורי בתר כהן למישחט? שחיטה בזר כשרה! אייתוהו לקמיה דעלי, אמר ליה: מנא לך הא? אמר ליה: מי כתיב ושחט הכהן? והקריבו הכהנים כתיב! מקבלה ואילך מצות כהונה; מכאן לשחיטה שכשרה בזר. אמר ליה: מימר שפיר קא אמרת, מיהו, מורה הלכה בפני רבך את - וכל המורה הלכה בפני רבו חייב מיתה. אתיא חנה וקא צוחה קמיה: אני האשה הנצבת עמכה בזה וגו'. אמר לה: שבקי לי דאענשיה, ובעינא רחמי ויהיב לך רבא מיניה. אמרה ליה: אל הנער הזה התפללתי (ברכות (ל"א, ע"ב). מהי עמדתו של עלי ומהי עמדתה של חנה? מהו הקשר שבין מדרש זה לבין התהליך המתרחש בפרק?
- "הלא אנכי טוב לך מעשרה בנים אילו עשרה בנים של פנינה... היתה חנה יולדת בן אחד ופנינה קוברת שני בנים, ילדה חנה ארבעה ופנינה קוברת שמונה, והיתה חנה מעוברת בן חמישי, ונתייראה פנינה שלא תקבור שני בניה שנשתיירו לה, מה עשתה פנינה, הלכה ובקשה מן חנה, אמרה לה בבקשה ממך נענית לך, יודעת אני שחטאתי לך אלא וותר לי כדי שיחיו שני בני שנשתיירו לי, באותה השעה נתפללה חנה לפני הקדוש ברוך הוא, אמרה לפניו וותר לה את שני בניה שיחיו, אמר לה הקדוש ברוך הוא חייך שהיו ראויים למות אלא הואיל שנתפללת עליהם שיחיו לשמך אני קורא אותם, לפיכך הוא אומר עד עקרה ילדה שבעה שנתחשבו לה שני בנים של פנינה" (פסיקתא רבתי פרשה מג). מה בין פשוטו של מקרא לבין המדרש?
- חשוב על כל אחת מן הדמויות בפרק כבבואה לעמדה רוחנית הנוכחת בעם עם סיומה של תקופת השופטים
- "ותקרא את שמו שמואל כי מה' שאלתינו" - האם לא מתבקש לקרוא את שמו 'שאוול'?

פרק ב'

- מהו הנושא בתפילת חנה? מה אין בה? מהי העמדה הרוחנית המוצגת בה?

- בארבע נקודות ציון מתאר הכתוב את שמואל, בכל פעם בעמדה רוחנית אחרת:
יא - יב: עזיבת אלקנה ועמדת הנער 'המשרת את ה' את פני עלי הכהן'. בהנגדה לשמואל מתוארים בני עלי.

- יג'- יח: חטא בני עלי. בהנגדה - בפס' יח שמואל משרת את פני ה'.
יט - כא: תיאור אימו של שמואל, עלי ואלקנה. תוצאותיו - שמואל גדל עם ה'.
כב - כה: חטא בני עלי מנקודת מבט של עלי. פס' כו: כנגדם "והנער שמואל הלך וגדל וטוב גם עם ה' וגם עם אנשים".

מהו הייחוד בכל אחת מן העמדות? מה הוביל אותו מעמדה לעמדה? (קריאה קשובה).

- מהם חטאי הכהנים? מהי התפישה הרוחנית של בית עלי?
- מהו הנושא בדברי איש הא-לוהים לבית עלי? מהי תכלית דבריו?

פרק ג'

- בפרשייה זו מתואר חוסר הבנה מתמשך של שמואל בטיבו של האירוע בו הוא מצוי.
ה' קורא לו, והוא סבור שעלי הוא שקוראו. את מה משרת העיסוק בחוסר ההבנה?
- השאלה מועצמת נוכח התיאור הנדיב לשלבי הטעות, פעם ועוד פעם בתיאור מלא, ללא דילוגים. מה היה חסר ללא פירוט זה?
- כיצד יתכן שלא הבחין שמואל בין קולו של עלי לבין קריאה נבואית שהיא רוחנית במהותה?
- בפרק, נבואה המאששת את דברי איש הא-לוהים על בית עלי מן פרק הקודם: ("ביום ההוא אקים אל עלי את כל אשר דברתי אל ביתו החל וכלה" (יב)). מה הצורך בה? וכי קיים ספק בתקיפות דברי איש הא-לוהים?
- שמואל התלמיד זוכה לנבואה שתוכנה הוא חורבן בית רבו, ולמעשה הוא עומד ומרצה את כולה בפניו. מדוע הקב"ה מביאו לעמדה קשה זו?
- מהי תגובת עלי לבשורת הנבואה? מה ניתן ללמוד ממנה על דרכו הרוחנית?

פרק ד'

- מהו הקשר שבין הפתיחה לפרק "ויהי דבר שמואל לכל ישראל", לבין התיאור בהמשך הפרק?
- מהי הקונספציה שהביאה את הארון אל המערכה? מה ניתן ללמוד מכך על מערכת המושגים של הדור? איך תפשו הפלשתים את נוכחותו של הארון במערכה?
- השווה בין תיאור המערכה, לבין תיאורה על ידי השלח. מה ניתן ללמוד מהבדלים אלו על עמדתו? שים לב להתנהלותו הכוללת של השלח.
- מהי דרכו הרוחנית של עלי – כפי שהיא משתקפת מפרק זה?

לימוד פורה ומשמח

שמעון.